

FORSLAG TIL HØRINGSSVAR FOR FORSLAG TIL REGIONALT TRAUMESYSTEM I HELSE NORD FRA KOMMUNEOVERLEGEFORUM HELGELAND

Kommuneoverlegeforum Helgeland støtter Helse Nords intensjon om å innfri de nasjonale kravene skissert i nasjonalt traumesystem. Vi ønsker at pasientene i Nord-Norge skal tilbys et likeverdig helsetilbud sammenliknet med resten av landet. Dette bør være premissgivende for Helse Nords arbeid med organisering av spesialisthelsetjenesten i regionen. Imidlertid bør landsdelens geografi og spredte befolkningsgrunnlag tilsi at et likeverdig tilbud i Helse Nord ikke kan være et *likt* tilbud som i landet for øvrig. Kommuneoverlegeforum Helgeland tror at lokale tilpasninger og alternative løsninger er en forutsetning for å lykkes med utviklingen av en fortsatt god helsetjeneste i vår region.

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener at traumeutvalget har lagt fram en god og gjennomarbeidet regional traumerapport. Vi er også glad for at Helse Nord til slutt besluttet å sende saken ut på bred høring før det fattes vedtak i en så viktig sak. Kommuneoverlegeforum Helgeland mener imidlertid at spørsmålene som er stilt i høringsbrevet er svært omfattende og til dels svært vanskelig å svare på.

I det følgende vil Kommuneoverlegeforum Helgeland bestrebe seg på å svare på spørsmålene stilt i høringsbrevet vurdert fra den administrative medisinfaglige kompetansen i de 18 Helgelandskommunene. Kommuneoverlegeforum Helgeland's hovedfokus er situasjonen for kommunene på Helgeland som region og Helgelandssykehuset HF som institusjon.

SVAR PÅ HØRINGSSPØRSMÅLENE:

- Hvordan skal vi sikre optimale pasientforløp for traumepasienter, slik at pasienten raskest mulig kommer fra skadested til definitiv behandling?

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener at de viktigste forutsetningene for å sikre optimale pasientforløp for traumepasienter er at behandlingsskjeden er samkjørt og drillet, likeledes at ansvarsforhold er avklart og ikke til å misforstå. Kommuneoverlegeforum oppfatter at det er spørsmålet vedrørende optimale pasientforløp traumeutvalget har ment å problematisere ved å påpeke dilemmaet ved å opprettholde kirurgiske akutfunksjoner på lokalsykehus uten traumestatus. Den regionale traumerapporten hevder at en nivådeling av akuttkirurgisk beredskap ikke kan la seg gjennomføre i praksis. Man vurderer at det er fare for at man i akutte situasjoner kan oppleve uavklarte pasientforløp, som vil forvirre behandlingsskjeden og skape uoversiktighet og i verste fall pasientfeller.

En nivådeling innen det akuttkirurgiske området er til en viss grad allerede utprøvd i vårt område, ved at sykehuset i Mosjøen lenge har hatt en redusert akutfunksjon på kirurgisiden. Etter omleggingen i Mosjøen har man i enkelte akutte situasjoner sett at pasienter har havnet feil i behandlingsskjeden. Dette har medført at alvorlig skadede pasienter har havnet på sykehuset, uten at sykehuset har hatt kompetanse til å behandle pasienten. Dette har medført forsinkelser og potensielt farlige situasjoner. Kommuneoverlegeforum Helgeland er kjent med at slike tilfeller nå er under behandling av Helsetilsynet. Kommuneoverlegeforum Helgeland mener Helse Nord *ikke bør lage flere tilsvarende sykehus med uavklarte vaktberedskapssystemer*, men tvert imot evaluere omleggingen i Mosjøen og ta lærdom av erfaringene derfra. Dette må gjøres *før* nye funksjonsfordelingseksperimenter gjennomføres i hele regionen med usikkert utfall.

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener det er Helse Nord's ansvar å påse at ambulansetjenesten er utbygd godt nok når det gjelder både bil, båt, helikopter og fly til at pasienter kan fraktes til nærmeste traumesykehus fra skadested innen rimelig tid, fortrinnsvis innen to timers bakketransport. Helse Nord må etter kommuneoverlegeforum Helgeland mening ta hensyn til landsdelens langstrakte geografi, voldsomme natur og skiftende værforhold når dette skal vurderes. Dette vil medføre at transportkapasiteten må være god, eller at flere sykehus enn ett i hvert foretak må oppgraderes til traumesykehus. På Helgeland er det vist at helikopterregulariteten mellom innland og kyst på vinterstid er nede i ca 40 %. Transport av traumatiserte pasienter vil derfor i mange tilfeller være avhengig av veitransport med ambulansebil. Dette bør etter kommuneoverlegeforum Helgeland mening være en viktig premiss dersom det skal taes en avgjørelse om endring til bare ett traumesykehus i vårt område.

- Hvordan skal kompetansebygging av personellet på skadested (både legevakt, bil- og luftambulanse) gjennomføres i praksis?

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener den beste måten å bygge kompetanse er gjennom realistiske, målrettede obligatoriske øvelser med alle involverte parter tilstede. Kommune-BEST- metoden (BEde og Systematisk Traumebehandling) utviklet i Helse Nord kan videreutvikles, utvides og gjøres obligatorisk for å imøtekomme dette behovet. Det er viktig at ansvaret for gjennomføring av øvelsene ligger hos Helse Nord/Helseforetaket, slik at gjennomføringen av øvelsene ikke blir opp til tilfeldigheter i den enkelte kommune. Det er samtidig viktig at Helse Nord/Helseforetaket planlegger øvelsene sammen med kommunene og legevaktslegene. Dette bør være en naturlig del av samarbeidsavtalene mellom kommuner og helseforetak.

- Hvor mange traumesykehus skal det være i Helse Nord?

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener at dette spørsmålet er meningsløst slik det stilles i denne høringen. Hvor mange traumesykehus som skal være i den nordlige landsdelen avhenger av en rekke faglige og organisatoriske faktorer, ikke minst forholdet til kommunehelsetjenesten. Hvor mange sykehus som skal være i landsdelen bør avgjøres av befolkningens behov for spesialisthelsetjenester og tilgjengeligheten til disse. Likeledes er det kommuneoverlegeforums oppfatning at det er helsemyndighetene, eventuelt Helse Nord's oppgave å utrede dette behovet grundig og faglig fundamentert, før eventuelle vedtak fattes. Et spørsmål om hvor mange sykehus en hel landsdel skal inneholde, kan derfor ikke besvares av den enkelte høringsinstans. Svaret kan imidlertid forhåpentligvis komme gjennom en samlet vurdering av Traumerapporten og alle høringssvarene.

Kommuneoverlegeforum Helgeland ønsker en vurdering av de helhetlige funksjonene til lokalsykehusene i regionen basert på helhetlige vurderinger og faglige premisser. Kommuneoverlegeforum Helgeland mener det ikke er mulig å vurdere funksjonsfordeling av ulike spesialiteter uavhengig av hverandre, men må sees på i en samlet helhet. I denne vurderingen må det også legges vekt på kommunehelsetjenestens kapasitet, kompetanse og begrensninger for å vurdere et samlet behov for helsetjenester. Vi savner derfor en helhetlig "sykehusplan" fra Helse Nord's side, og viser til arbeidet med "Helseplan Helgeland", initiert av Regionrådene på Helgeland i samarbeid med Helgelandssykehuset HF. Et slikt arbeid vil være nyttig i planleggingen av fremtidens helsetjeneste, og burde gjennomføres flere steder for å få et riktigere beslutningsgrunnlag å basere konklusjoner på.

- Hvilke sykehus bør oppgraderes til traumesykehus

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener at anbefalingene fra det regionale traumeutvalget så langt som mulig bør følges. Slik vi leser rapporten er det tre områder som er noe uavklarte. Dette gjelder områdene Vesterålen, Harstad/Narvik og Helgeland.

Kommuneoverlegeforum Helgeland ønsker ikke å gå inn i lokaliseringsdebatten omkring beliggenhet av sykehus og funksjoner verken regionalt eller lokalt. Vi registrerer at traumeutvalget i sin rapport legger til grunn at både Helgelandssykehuset Sandnessjøen og Mo i Rana per i dag har gode rutiner og forutsetninger for å oppgraderes til fullverdige traumesykehus. Det estimeres at vedlikeholdskostnaden for å opprettholde kompetansenivået ved begge sykehus er på om lag kr 200 000.

Rapporten legger *ingen føring* på hvilket av sykehusene på Helgeland som eventuelt bør foretrekkes fremfor det andre dersom en funksjonsfordeling på traumehåndtering skal gjennomføres. Kommuneoverlegeforum Helgeland kan derfor ikke se at det foreligger faglige begrunnelser for en eventuell beslutning om at ett av Helgelandssykehuset enheter skal oppgraderes til Helgelandssykehusets traumesykehus. Beslutningen om hvilket sykehus som eventuelt skal oppgraderes til traumesykehus må derfor nødvendigvis baseres på annet enn faglige vurderinger. Dette vanskeliggjør diskusjonen i Helgelandsregionen betraktelig. At Helse Nord forventer at høringsinstansene skal trekke en slik konklusjon på sviktende beslutningsgrunnlag oppleves av Kommuneoverlegeforum Helgeland som problematisk og kritikkverdig. Denne tilnærmingen bygger opp under den tradisjonelle følelsesladde lokaliseringsdebatten som sykehusdiskusjonen til nå har vært preget av. Dette er beklagelig, og bryter ned tillit, forankring og samhandling lokalt.

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener det er framtidsrettet å vurdere mulighetene for ett framtidig fullverdig sykehus på Helgeland. Imidlertid er det vår klare anbefaling at inntil en grundig utredning omkring dette foreligger, bør traumebehandling foregå ved *både* Sandnessjøen og Rana sykehus. Med de beskjedne kostnadene dette medfører, mener vi dette også er et økonomisk forsvarlig alternativ for Helse Nord. Det foreligger ikke faglige føringer i traumerapporten som taler mot en fortsatt opprettholdelse av traumefunksjon ved begge sykehus. Traumerapporten slår imidlertid fast at en funksjonsfordeling av traumebehandling på Helgeland vil kunne medføre behov for ny ambulansebil som vil gi årlige driftskostnader på vel 3 millioner. Slik sett vil en funksjonsfordeling medføre en netto kostnad for det regionale foretaket.

- Hvordan skal kriterier for valg av traumesykehus vektlegges (eks. faglig, aktivitet, organisatorisk, transport, befolkning)?

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener Helse Nord's eget traumeutvalg har vurdert dette godt i rapporten som er på høring. Vi stiller spørsmål ved at høringsinstansene blir bedt om å overprøve de vurderingene som er gjort angående kompetanse som rapporten omtaler.

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener på generelt grunnlag at det å oppfylle faglige krav er den viktigste forutsetningen for kvalitet i alle deler av helsetjenesten. Imidlertid mener kommuneoverlegeforum Helgeland at Helse Nord har så spesielle utfordringer når det gjelder transport at man på dette området må vurdere å ha andre løsningsmodeller enn resten av landet. Kommuneoverlegeforum Helgeland mener at Helse Nord bør tilstrebe at potensielle traumepasienter i regionen ikke skal ha mer enn to timers transporttid i ambulansebil til traumesykehus. Transporttid er derfor etter kommuneoverlegeforums mening et viktig

kriterium for vurdering av antall og beliggenhet av traumesykehus i Helse Nord. Likeledes må befolkningsgrunnlag telle med i en helhetlig vurdering av situasjonen.

- Hvilke krav med hensyn til tilgjengelighet/utrykningstid og kompetanse må stilles til luftambulansetjenesten ved et endret traumesystem?

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener dette spørsmålet er Helse Nord's ansvar å utrede og besvare, basert på faglige vurderinger gjort av faglig kvalifisert personell. Det virker åpenbart at en eventuell endring i traumesystem i regionen vil måtte medføre en oppgradering og kapasitetsøkning i alle ledd av ambulansetjenesten. Imidlertid vil aldri økt transportkapasitet kompensere for lang avstand til sykehuset når ulykken er ute. I områder med lav flyregularitet vil man uavhengig av tilgjengelighet til luftambulanserisikere lang bakketransport med alvorlig skadde pasienter. Kommuneoverlegeforum Helgeland forventer at man *før* en eventuell omlegging av traumesystemet i regionen vurderer behovene som vil oppstå i både ambulansetjenesten og i kommunenes legevakts- og beredskapsorganisering. Vårens hendelser med askesky fra Island viser også at det er sårbart og risikabelt å avhengiggjøre hele behandlingsskjeden av luftambulanserisikere alene. Etter vår vurdering er anestesilege er den viktigste fagkompetansen i luftambulansen.

- Kom gjerne med en konkret beskrivelse av hvordan behandlingen av en alvorlig skadd pasient, etter høringsinstansens mening, bør forløpe, fra skadested til definitiv behandling.

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener dette spørsmålet er umulig å besvare generelt i et høringssvar. Imidlertid mener vi spørsmålet er et godt utgangspunkt for diskusjon mellom fagmiljøene på alle nivåer. Det vil ikke kunne utarbeides et generelt svar som skal gjelde for hele Helse Nord's område, men det bør lages mange ulike lokaltilpassede konkrete beskrivelser av behandlingsskjeder omkring de ulike lokalsykehus. Kommuneoverlegeforum Helgeland anbefaler derfor at det opprettes lokale arbeidsgrupper med representanter fra alle berørte instanser som kan arbeide med spørsmålet ved å formalisere behandlingsskjeder, evaluere gjeldende praksis og utarbeide prosedyrer og kjedebeskrivelser. Denne arbeidsmåten er allerede tatt i bruk når det gjelder svangerskap-fødsel-barsel, og bør benyttes i de fleste saker som berører flere nivåer og geografiske områder. Diskusjon på tvers av forvaltningsnivåene er hensiktsmessig og nødvendig for å få gode behandlingsskjeder. Vi foreslår eksempelvis at Helgeland nedsetter et eget traumeutvalg som utarbeider egne retningslinjer for regionen.

KONKLUSJON:

Kommuneoverlegeforum Helgeland mener det er framtidsrettet å vurdere og utrede mulighetene for en fremtidig etablering av ett fullverdig sykehus på Helgeland.

Imidlertid er det vår klare anbefaling at inntil en grundig utredning omkring dette foreligger, bør traumebehandling på Helgeland foregå ved *både Sandnessjøen og Rana sykehus.*

Avslutningsvis vil kommuneoverlegeforum Helgeland stille spørsmål ved at Helse Nord ser ut til å ville innføre endringer i sykehusstrukturen basert på endret ansvars- og oppgavefordeling for kommunehelsetjenesten. Slik vi ser det vil en endret traumehåndtering gi kommunehelsetjenesten i mange områder store utfordringer. Det vil være hensiktsmessig og nødvendig i fremtiden å se på helsevesenet som et helhetlig vesen. Det vil ikke være mulig å endre enkeltleder av "vesenet" uten å forvente endringer i alle tilknyttede ledd som uunngåelig konsekvens. Kommuneoverlegeforum Helgeland kan til nå ikke se at Helse Nord

har til intensjon å sette seg inn i de utfordringer kommunehelsetjenesten står overfor i nærmeste framtid, blant annet ved konkretisering av samhandlingsreformen. Dette vanskeliggjør god samhandling mellom nivåene. Kommuneoverlegeforum Helgeland er redd for at Helse Nord ønsker å skyve ansvar og kostnader over på kommunene med denne planlagte omleggingen av regionens traumesystem.

Kommuneoverlegeforum Helgeland håper våre innspill til saken oppleves som nyttige og gode. Vi ønsker Helse Nord lykke til i den videre prosessen og stiller oss til rådighet dersom vår kompetanse skulle være ønsket videre i den videre saksgang.

Med vennlig hilsen

Kommuneoverlegeforum Helgeland
ved
Kirsten Toft
leder